

Тихонов Я. В.
ХНУРЕ

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В КОЗАЦЬКУ ДОБУ

Проблема національно-визвольної боротьби, і як наслідок утворення у середині XVII ст. держави Війська Запорізького, була й надалі залишається однією із найбільш дискусійних тем у історії України. Водночас ця складна та багатоаспектна наукова проблема, яка передбачає увагу дослідників на таких кардинальних питаннях, як початки української державності, зародження в суспільстві державотворчої проблеми, її поступова еволюція та форми реального втілення в історичну практику, означення державної території. Мета наукової роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного вивчення наукових джерел, з'ясувати процес становлення політичної системи Української козацької держави XVII ст. Політична думка доби козащини загалом стала предметом вивчення у працях таких видатних українських мислителів, як М. Грушевський, В. Рубан, І. Франко, Д. Дорошенко, М. Костомаров, В. Липинський, О. Оглоблин, М. Драгоманов.

Актуальність теми полягає у тому, що у період становлення і розвитку соціальної, демократичної, правової Української держави історичне минуле відіграє важливу роль. Чимало відповідей на питання про те, яким бути сучасному державотворенню, можна знайти в історії українського козацтва, вивчаючи зокрема, політичну систему козацької держави, організаційні структури, інститут гетьманства, генеральної старшини органи судової та виконавчої влади, досвід у міжнародній діяльності тощо. Українське козацтво виникло наприкінці XV століття. А у середині XVI ст. для самооборони від татарських нападів було засновано Запорозьку Січ. Вона постала як специфічне соціальне утворення, що поєднувало в собі риси військової спільноти, політичного та соціального інститутів, і стала потужним імпульсом фор-

мування самосвідомості українського козацтва, яке мало державотворчий потенціал. З цього погляду М. Грушевський стверджував, що козацтво формується у певну суспільну версту протягом цілого XVI ст. І лише з кінця XVII ст. про козащину можна говорити, як про певну суспільну групу, організацію, міркувати про козацький устрій, козацькі громади, управу та ін. Період середини – другої половини XVII ст. був одним з найважливіших етапів боротьби українського народу за незалежність і створення національної державності. І саме в цей період Українська козацька держава досягла свого апогею за часів Б. Хмельницького, який став фундатором козацько-гетьманської держави. Сучасна вітчизняна історична наука зусиллями дослідників дійшла висновку, що події 1648–1676 рр. становлять ланки єдиного процесу боротьби українського народу за створення національної держави, її незалежність та територіальну цілісність.

Таким чином повноцінність Української держави, що виникла внаслідок подій Національної революції українського народу XVII ст. у сучасних істориків та юристів не викликає сумніву: вона мала свою владу і юридичні норми, військо, фінанси, господарство й органи адміністративного управління. Державотворчі ідеї у політичній думці доби Гетьманщини стали джерелом для розробки багатьох сучасних політичних концепцій. Ці політичні підходи актуальні і для сучасної української державності, тому вивчення та аналіз державотворчих ідей у політичній думці доби Гетьманщини сприяє розвитку як сучасної політичної науки, так і практичних політичних процесів в Україні